

De dag breekt open in alle kleuren van het land, ontelbare Papegaaiduikers vliegen af en aan.
Foto: Henk Strietman.

Henk Strietman

In de zomer van 2006 maakten we voor de derde keer een tocht over IJsland. Deze keer vloog mijn vrouw ernaartoe en reisde ik per boot via Denemarken en de Faeroer erheen en terug over Shetland en Schotland. In dit verhaal is de waarneming van vogels verbonden aan de beleving van het landschap. Het omvat de dagen en plaatsen waar we kwamen.

Hanstholm (Denemarken)

Reizen begint als je weggaat, altijd bewogen, eindelijk rust. De zee ligt voor je, de eeuwige zee. Het land ligt achter je, het vasteland. Wachten in de haven, als altijd. Reizen is gaan naar de zee, vol van herinnering, vol van verlangen.

Norröna (de boot)

De kleur van de zee hier is blauw en is zwart maar geen blauw, dit is van alle tijden, eeuwen; diepte. Wit schuim tekent rook en wolken op het water. Wit vuurwerk stroomt en beweegt, dijt uit, valt uiteen. Als uit het water en de wolken vliegen daar de Jan-van-genten, oplichtend wit met okergeel en zwarte vleugelpunt. De eerste Noordse Stormvogels scheren over toppen en dalen van golven. De eerste Zeekoet vliegt daar in een rechte lijn over zee. Ergens tussen lucht en water, waar

golven bedaren, waar schepen varen, ligt onbeweeglijk ver de horizon. Hoe goed je ook kijkt, hoe ver en hoe diep, wat je ziet is wat je weet dat je niet ziet, zo ver. Verandert het licht in de lucht, verandert de kleur van het water. En al weet je dat je ziet wat iedereen ziet, toch ben jij de eerste die dit ziet. De Jan-van-genten komen aan, staan hoog in de lucht even stil en zweven in het late licht. De Grote Jager achtervolgt er één, hij zit op het water, vliegt weg, volgt net zo lang tot die z'n vers gevangen vis loslaat. Reizen is de dag, de tijd, alles voorbij zien gaan, een vogel in de wind.

Mykines (Færøer)

De dag huivert aan het begin, laat laag licht door en zachte regen, maar breekt open in alle kleuren van het land, van de zee. Mykines, op de Færøer, zo heet het

kleine eiland, glooiend, het schittert in de zon. Ontelbare Papegaaiduikers vliegen af en aan, meeuwen en jagers, Jan-van-genten, Noordse Stormvogels, Tapuiten, Oeverpiepers en een eenzame Bonte Kraai. Onder elke graspol schuilt een nest, je hoort de jongen. Rondom de holte van de haven roepen de Drieteenmeeuwen je klagend tegemoet. Welkom aan het licht. In de avond bij de herberg tjoekt de Watersnip alweer en jaagt de Kleine Jager op zijn prooi. De Regenwulp is hier en de Bonte Kraai, het leven is hier en het is goed. Verlangen geeft herinnering. Je neemt van ver geluiden mee naar ver, en kleuren van de zee die groen is in de schaduw van de hoge rotsen.

Gjógv

Langs de rand van de klif stijgt het pad omhoog, naar de zon. Het waait, toch is het water ver beneden stil. Om de berg heen lopen schapenpaden, smal en steil. Langs de oever van een stroom bereik je opnieuw de rand van de klif. Grote Mantelmeeuwen belagen je om hun kuikens. Een enkele rots torent ver uit zee, met rijen vol Zeekoeten en drenzende

In de avond komen en gaan de Noordse Sterntjes, landen op een paal, wisselen elkaar waakzaam af. Foto: Henk Strietman.

Drieteenmeeuwen. Van de kleine veldbloemen tussen het gras waaien de geuren je tegemoet. Voor de herinnering aan landschap is geur net zo betekenisvol als beeld. Grote Jagers hebben hier hun jongen, ze vliegen in duikvlucht op je af om vlakbij weer omhoog te zwenken. Goudplevier en Regenwulp zijn onrustig om je heen, net als de Tapuit. Kleine Jagers proberen er hun prooien mee te vinden. Beneden ligt het dorp, daar stroomt het water, de zee.

Tórshavn

Dit is het land van de verte, hier verandert telkens het licht. Zo helder als het zonlicht gisteren was, zo donker is de regen van vandaag, de dag van afscheid van deze eilanden. In de stad drukken de wolken neer op de huizen, op de schepen in de haven, op het water. Toch is er altijd herkenning, altijd licht. De 'Norröna' trekt sidderend op uit de haven die beeft onder de adem van Tór. Het schip schampt de kade, slaat om zich heen tussen twee stootblokken, vaart af, de fjord uit, stamp de oceaan op, ongedurig over vertraging. Wie wordt er niet ziek van de deinende zee, die het schuim van zich af slaat onder een koude zon?

Seyðisfjörður (IJsland)

Een enkeling tuurt net zo lang tot daar die ene walvis is, een verre 'blow' van zo'n twee meter hoog, de gekromde rug met kromme vin, geen staartduik bij het verdwijnen, te groot voor Dwergvinvis: een vinvis. Uiteindelijk, aan de oostkust van IJsland, in de luwte van de donkere fjord, ligt daar dan Seyðisfjörður. Een goede reis gewenst in alle talen.

Mosfellsbær

De lange rit in de regen, de lange reis onder de grijze lucht, over het land onder de lucht in de kleuren van de zee. Maar er zitten IJslandse Grutto's langs de weg en Roodkeelduikers en Wilde Zwanen. Een Sneeuwgorst in de vlucht. Op het paaltje van een hek een valk, het Smelleken. Weerzien te Reykjavík. Melancholie van de Goudplevieren.

Höfðabrekka

Onder de tikkende slag van de regen roept de wulp met die naam er bevend door-

In het gletsjermeer vergezelt een stel Eiders de langzaam onzichtbaar bewegende Zeehond.
Foto: Henk Strietman.

heen. Er vliegen jagers langs de weg en Noordse Sterns, uitvergroot stilstaande zwaluwen van de zee, zwart en rood, licht zilverwit. De eerste Grauwe Franjepootjes zwemmen hier, bedrijvig als spelende kinderen in een klein meer. Onder de vuurtoren van Vik zitten de Papegaai-duikers, hoog boven het wilde wit van de zee. De aanstromende, stukslaande, uitwaaiierend teruglopende zee die achteloos de regen in zich opneemt. De zomer is alsof hij er niet is.

Dyrhólæy

Aanwaaiende golven slaan stuk op de rotsen, de branding loopt uit over het zwarte strand. De wind voert zonlicht met zich mee. Eiders verzamelen hun jongen. Ver weg blinkt boven het land het ijs, de sneeuw van het Mýrdal. Noordse Sterns zoeken elkaar voor een nest in het gras, hun roep is lyrisch, schrill. Zeezwaluwen, trekvogels als geen ander tussen het verre zuiden en deze noordelijke eilanden en kusten.

Álftaver

Tussen het kleine kerkje en de grote vuurtoren liggen de kwelders van tijm en zilverblad, van walstro en witte klaver en van het eindeloze stugge gras. Voor je ligt de eeuwige zee, ver achter je het eeuwige ijs. Grote groepen Regenwulpen vliegen met bevende vleugels, roepen met bibberend geluid. Overal jagen Kleine Jagers, donkere en lichte, als wapenbroeders nooit alleen, hun roep klinkt als aandringend klagen. Goudplevieren zijn er en Bonte Strandlopers die hier het veld bewonen. Opgewonden Bontbekplevieren. Stil en dreigend de Grote Jagers. In de avond in Vik komen en gaan weer de Noordse Sternstjes, af en aan en strijken neer op de bolbloeiende angelica, engelwortel. Ze landen op een paal, wachten op elkaar, wisselen elkaar waakzaam af, 'kyrie...'. Nog laat zingt op de rand van het dak van de schuur een Koperwiek, zijn zang vult de kom van de heuvels om je heen.

Skaftafell

De bewolkte lucht maakt de bloeiende velden donker, de met mos bedekte stenen zonder kleur. Zwart zand straalt over de wegen, sintels bedekken de weg. Totdat in de verte het glinsterend wit uit het landschap breekt, het licht van sneeuw en ijs van eeuwen. Smeltwater stroomt in brede beddingen tussen de stenen door naar zee. In een meer langs de kant van de weg dribbelen weer de Grauwe Franjepootjes op vlak water, op en neer, links, rechts. Een Roodkeelduiker heeft hier zijn nest. Muren van kloven en lijnen lopen uiteen in rivieren en beken. Het gletsjermeer wacht, het gebroken ijs wacht tot het wegstroomt, tot het uiteenvalt in zee. Je ziet alle tinten wit en grijs en blauw en zwart. Een Roodkeelduiker vliegt gakkend met laaghangende hals over ons heen. Een stel Eiders vergezelt de langzaam bewegende Zeehond. De Noordse Sterns laten zich vallen, duiken op omhoog gewoelde vis. Sneeuwgorstjes kruipen verdekt over de heuvels. Er zijn Goudplevieren en Bontbekplevieren. Een Paarse Strandloper peurt aan de waterkant tussen de kiezelstenen. De avond valt over het eeuwige ijs, de tijd staat stil tussen momenten en beelden. Donker wordt het niet.

Ingólshöfði

Dit is de kaap waar de Noor aan land kwam, naar Rookbaai trok en een huis bouwde, daar om het leven werd gebracht door zijn slaven. De kaap waar de Papegaaiduikers wonen en alle andere vogels van de klif. Hier vliegen zij af en aan om hun jongen te voeden, net als de Grote Jagers. Hier wachten zij in de rij op gunstige wind, op de onrust van binnen om te gaan en met hun visjes thuis te komen. Zwart als het lavazand van de lange kusten, wit als het schuim waarmee de zee het land ontmoet. In de verte schittert vreedzaam het ijs, dichterbij getrotseerd door kleine geurige bloemen, geel, wit, roze en oplichtend groen. Drie Raven laten weten dat dit land hun land is, geen twijfel.

Jökulsárlón

Deze vogels zijn gemaakt om snel door het water te gaan, om te duiken en boven te komen met vis, schijnbaar niet om te vliegen. Maar daar aan de hemel gaan ze, met snelle vleugelslagen. Met de kop licht omhoog aan de hals laten ze hun roep als

Zwart als het lavazand van de lange kusten, wit als het schuim waarmee de zee het land ontmoet.
Foto: Henk Strietman.

een klacht over het land. Ze zwemmen langs de weg in een meer, de Roodkeelduikers, met twee jongen, en ze vliegen over het witte ijs af en aan. Ze zijn thuis tussen de muren van ijs dat glinstert, ook zonder zon. In ondenkbare vormen breekt het ijs in het meer, vallen de muren langzaam uiteen in grote stukken zwart en wit, drijven brokstukken langzaam naar zee. Hier spoelen kleine figuren aan, doorzichtig als glas, als kristal ruw geslepen, bewerkt. Het ligt daar in wankel evenwicht, je kunt er van alles in zien, bij bedenken. In de luwte van een helling ontmoet een Smelleken zijn prooi van de verwaaiende veren, knikt met zijn kop op en neer, vliegt weg zonder iets achter te laten.

Laugar

Een jonge Koperwiek wacht in de tuin schril piepend op zijn voedsel. De Roodkeelduikers en hun jongen zijn in een ander meer terechtgekomen. Hun klagen- de geluiden mengen zich met het huilen van twee aan twee langsvliegende Kleine Jagers. Voor de eenzame zeeman de klacht van een drenkeling, van een verloren ziel, geen steen wijst hem de weg. Altijd is er het eeuwige ijs in de verte, het gebogen landschap. Altijd is hier dichtbij de woestijn van zwart zand en grillige stenen. Achter de diepe baai wenken rollende wolken, wenkt het diepe blauwgroen, de zee heeft veel kleuren. In een brede poel langs de weg zitten ze zomaar met meer dan dertig bijeen, de zo bedrijvig licht op het water rondpikkende Grauwe Franjepootjes, grijs met roodbruin op de hals. En dan. Kan een vogel die leeft met geen ander doel dan te leven, kan een vogel je ontroeren? Je kijkt hem aan in het donkere oog: wat gaat er om? Je blijft er vreemd van, ver vandaan. Maar op dezelfde plek achter de biezten, op dezelfde tijd in het jaar, ook deze zomer: een onderpaar, de lange witte halzen waakzaam gestrekt, de snavel zwart en onmiskenbaar geel, met vijf grijs donzende jongen. Wilde Zwanen.

Askja

Zoals de schepping begon, zo herhaalt zij zich hier. De aarde, van binnenuit opengebroken, spuwde zijn vuur, zijn gas en zijn ingewand uit. Overstroomde het land met sintels en stenen, met zand in de kleur

Roodkeelduikers zwemmen langs de weg in een meer en vliegen over het witte ijs af en aan.
Foto: Henk Strietman.

van de dood. In deze woestijn van altijd liggen uitstulpingen van steen, opengebarsten, gewelfd over de verte alsof er niets is gebeurd. Verlaten landschap, afwezig leven. Over dit land van duizend jaren ligt daar ook een zweem van groen, bloeien nu paarse, lila bloemen. De onverwachte beek wordt omzoomd door hoge bolle engelwortel en stil scharrelen er Grauwe Franjepootjes rond in een hoek. De zon straalt zijn licht over de verre woestijn, de krater ligt daar gevuld met blauwgroen zwavelwater. Terug bij het Muggenmeer zit daar de IJsdruiker weer en in de stille sloot de Kuifduiker van weleer. Kan een vogel je ontroeren?

Skjálfandi

Ononderbroken speelt het zonlicht over het land, over de zee. Bij Húsavík tintelt het licht over alles wat dichtbij en ver weg is. De walvis die Bultrug heet, spuit nevel uit, laat zijn kleine rugvin zien en zijn staart waar de druppels in een lange rij van vallen. Springt met heel zijn lijf op en valt zijwaarts terug in uiteenspatende zee. Op de Laxá heeft de Harlekijneend vijf kuikens, de IJsdruiker op het meer nog maar één. Boven een grote groep IJslandse Brilduikers vliegt in een wolk van sterns en Tureluurs de Giervalk aan, wie achtervolgt wie?, jaagt langs de heuvels weg onder de wolken. Een Velduil klapwiekt door het dal, draait en keert, strijkt neer op een steen met uitzicht, verdwijnt als een geheim. De IJsdruiker voert zijn jong. Je ziet alles, begrijpt niets.

Mývatn

De kust bestaat niet, de zee is onzichtbaar, het land ligt onder een deken van mist. Maar eenmaal aan het grote vogelmeer is het licht helder als de zon zelf, is er meer licht dan het oog kan zien. De Kuifduiker pikt er vliegjes en muggen op, zwemt in een snel spoor naar zijn jong in het riet, herhaalt dit gebaar alle dagen. Dit is de waarheid die voor de vogel telt: dat hij het leven leeft en doorgeeft, overleeft, krachtig en kwetsbaar tegelijk. IJsdruikers in zomerkleed joelen samen, naar elkaar. De IJseenden in de verte hebben jongen. Op de snelle stroom van de rivier dobberen de Harlekijneenden, nog steeds de vijf tweekleurige kuikens. Opnieuw scheert een Smelleken over het water, landt op een verkeersbord langs de weg, verdwijnt. In de verte licht de sneeuw van de bergen op. Daar stroomt de brede muur van water in de kloof van Goðafoss, de waterval van de verworpen goden.

Hrísey

Aan het eind van de baai waar de zee begint, de oceaan van licht en water, ligt het eiland van oud veen en heide. Het wordt getekend door flarden van nevel, stille grijze vlagen, het kruipt langzaam onder de mist vandaan. Het is omgeven door witte stippen, gelijkmatig verdeeld over het water als dikke bolle vlokken sneeuw: Noordse Stormvogels die daar hun voedsel pikken, wachten. De heide staat vol kleurige kruiden, is vol van op ronde pollen zacht roepende Goudple-

Het licht wordt wind, de wind blaast het licht over het water. Wij waren thuisgekomen op een plaats waar we nog nooit waren geweest. (...) Alsof die plaats op jou lag te wachten. Je kende die plek niet, maar als je er aankomt, weet je dat het de plek is waar je altijd al had behoren te zijn. Je kende die plek allang. Je voelt je onmiddellijk thuis.

George Steiner, in Wim Kayzer: 'Het boek van de schoonheid en de troost'.

vieren, van onrustige Regenwulpen en voor 't eerst de Sneeuwhoenders met net vliegvlugge jongen. Je kijkt en zoekt en ziet ze niet, ze zijn deel van het landschap, er in opgenomen, totdat je ze ziet. Een grote grijze Giervalk vliegt bij een grote steen op de helling vandaan, zwenkt weg in een wolk achter de heuvel. De Noordse Stormvogels houden hun jong op de richel van de rots aan de rand van het land aan de zee, ze zeilen en scheren, hangen en keren in de wind. De Raven en de Grote Mantelmeeuwen verzaken hun honger niet, er is trefzeker geduld. Besneeuwde bergen zweven boven de mistdeken uit. Je komt en gaat, als een vogel in het voorjaar, die roept en wegvliegt op de wind.

Grimsey

Het water weerspiegelt als vlak glas in het afwezige licht. De vleugelslag van de stormvogel is sneller dan die van de golven, hij scheert met zijn schaduw mee. Dolfijnen trekken heel rustig door het water of spatten er onstuimig overheen. Daar zijn de Dwergvinvissen met hun licht gebogen rug – met de vin die zich voorover in het water kromt – en weg zijn ze.

Strakke lijnen van langsvliegende Alken en Zeekoeten, van Eiders en duikers dichtbij en ver. Het eiland rijst op uit de zee; land onder de wolken, de haven, de huizen en alle kleuren groen. De rand van het land trekt rond een hoge klif waarop verdiepingsgewijs de vogels wonen. Papegaaiduikers steken er parmantig bovenuit. Hier zitten zij en de Drieteenmeeuw, de Zeekoet, de Brilzeekoet en de Alk. Gebroederlijk op de harde rand van de richel, onder het lawaai en de stank als van een stad. Maar hier stralen ook de zachte kleuren, het kweldergroen, waar Goudplevieren weemoed roepen. Een eenzame Jan-van-gent komt de boot tegemoet. Opnieuw zweven de bergen op een deken in zee, straalt hun witte top af tegen de blauwe witgeklepte hemel. Alle kleuren zijn hier blauw; de heuvel is blauw, de bergen in de verte: blauw, net als het water in de schaduw van de fjord.

Ósar

Er is geen verschil tussen land en lucht in dit lege land. In de dikke mist wil de zon zijn licht wel breken, de wolken vormen een grijs gordijn. Hier vliegen IJslandse Grutto's voor je uit, daar beweegt een

Achter de blezen een ouderpaar Wilde Zwanen met vijf grijs donzende jongen.
Foto: Henk Strietman.

De heide staat vol kleurige kruiden en is vol van op ronde pollen zacht roepende Goudplevieren. Foto: Henk Strietman.

paartje Roodkeelduikers de waterspiegel, in een haven houden de Eiders hun jongen veilig. In een oud meer in de koude woestijn van het noorden, zwemt een IJsduiker met zijn twee zwarte jongen. De weg onderbreekt de velden met stenen met zwartrood, lichtgrijswitte Noordse Sterns, 'kie-kie-kie-kieerrra...' Voorbij de Wilde Zwanen in het water wachten de zeehonden geduldig op het grijze zand. De toppen van de sparren bij de boerderij kleuren donker, koud wit. Onstuitbaar is het zonlicht zonder dat je het ziet.

Hindisvík

Na de regen van de nacht zijn er de wolken van de morgen. Een Sneeuwhoen 'kraakt' en 'kruukt' met de kop omhoog in de wind. De zeehonden liggen vreemd dichtbij in de mist. Twee vlugge Grauwe Franjepootjes doen alsof zij hier alleen zijn. Een donkere Kleine Jager vliegt speurend met zijn kop omlaag, ronde na ronde, onder waakzaam escorte van schel roepende Tureluurs. Het Smelleken roept op de rand van de schuur, glijdt naar beneden en stijgt in één beweging op, jaagt op een radeloze pieper, steeds hoger in de cirkels van lucht, uit het zicht. Hij voedt zijn jongen op de punt van de rots. Twee meeuwen, Grote Burgemeesters, vliegen onverstoorbaar wit langs de kant van de zee, landen als een lichtgevende bal in het blauw. Roepende Noordse Sterns – 'kyrie, kyrie' – omzomen ongedurig de weg. In het weer teruggekeerde licht zijn de Zeehonden ver. Twee Sneeuwgorzen voeden hun jongen, voortdurend en schijnbaar zonder angst. Een boerin

verkoopt truien van wol en zeehondehuiden en de tanden van de Potvis die hier strandde. Je kijkt naar de kleuren van de eilanden en kusten, je luistert naar het geluid van de eeuwige zee.

Fljótstunga

Langs de oevers van de zee, langs de groene weiden, de mosbedekte pollen en heuvels, glijdt het landschap voorbij. Af en toe zie je een glimp van de verte, van de hoge bergen, van sneeuw. Aan het eind van het dal ligt de boerderij met pony's in de weide. In de rivier stroomt de waterval breed. Uit het groengrijze land dalen de stromen, rivieren. Daarachter omhoog begint de woestijn van zand en steen. Hier roept zelfs geen enkele Goudplevier. Het binnenste van de aarde ligt open onder een uiteengescheurd dak, in gebroken stenen van verleden tijd. In het lichtgroen viltig zacht mos staat een enkele bloem, schuchter tijd geeft kleur aan het spoor van sintels.

Þorvaldsdalur

De bedding van de beek bestaat uit lavastenen, de oever ligt ermee bezaaid. Ze zijn hoekig en rond, door vorst en dooi in plakken gebarsten, vol grote en kleine gaten. Twee Smellekens roepen schel, vliegen met snelle vleugelslagen rond in het verlaten dal. Parnassia en anemoon en de altijd geurende tijd wisselen groen en gras en stenen af. Boven op de heuvel liggen daar opeens de vlakke koele meren, groot en klein, hun water kabbelt tevreden tussen het pluizig wollegras. De gletsjers blinken op in de verte. Aan de voet van de helling van gruis licht het mos op in de gespikkelde kleuren van de Goudplevier. Die roept daar, wat weemoedig maakt, het heimwee. De grijze wolken worden grijze regen. Een Tapuit wipt onrustig van steen naar steen, gaat daarin op, blijft toch zichtbaar. Je bent verwonderd, je deelt in het landschap, een steen tussen de stenen.

Kaldidalur

De grot is een gat in de grond, een lege zwarte gang van scherpe stenen en rotsen, van gestolde beweging in druppelvorm, met kleine torens van oud ijs. Er is een weg over de woestijn van zand; grijs, rood en bruin, van gruis en stenen van de verre hellingen. Er zou hier aan weerskanten

een hoge ijskap zijn, wit en zilver in de zon, maar je ziet hem niet. Het landschap is een kleine ruimte onder een grote wolk, vol stenen, kuilen, ribbels in het harde zand, slingers van beweging. Aan het eind is er de lange hoge stenen muur van de geschiedenis, het oude Pingvellir. Aan de oever van het meer buitelen twee Smellekens, er zwemmen drie Harlekijneenden tegelijk met hun kop op en onder en er zijn als altijd onverwacht een paar Wilde Zwanen aanwezig. Naderende regen maakt de verte nog verder, kleurt alle kleuren van de hemel net als het oude land hier blauw.

Hvalfjörður

De Koperwieken zijn bedrijvig bezig in de tuin. Je hoort altijd wel de Goudplevier, vaarwel. Aan de fjord van de walvisjagers van weleer, keilt de Noordse Stormvogel hoog door de lucht. Hij zeilt als altijd in de luwte van een berg, een klif, een wand, nu met de stijf gehouden vleugels licht omhoog. Barmsijsjes vliegen hun herhaling roepend over je heen. In het verre veld, groen van gras, ligt het water, met de

De rand van het land trekt rond een hoge klif waarop verdiepingsgewijs de zeevogels wonen. Foto: Henk Strietman.

IJsdikers. In het voorjaar komt hij daar roepend uit de hoogte, daalt triomfantelijk met de poten vooruit in dit meer, zijn thuis. Mantelmeeuwen pikken wat rond in het koperkleurig wier. Op weg naar huis ligt daar langs de kant verlaten, na gisteren een dood Smelleken, nu een rood-zwartwitte Scholekster.

Eyðar

De vroege zon wordt ingehaald door wolkenbanken uit zee. Verweerd is het land van zand en steen. De Watersnip tjoekt dat het een lust is. Er zit geen Roodkeelduiker waar hij eerst zat, ergens ligt wel een dode in het water. In het meer van ijs drijven de afgebroken bergen en blokken rond, in alle tinten wit en blauw en grijs en zwart. De Noordse Sterns zijn als altijd in de weer, vliegen met strakke vleugelslagen. Stoten in sierlijke duikvlucht op het kleine visje, nemen het mee voor hun kuiken daar op het veld achter de brug. In het uitgestrekte gras, doorsneden door het afstromend water van de zilveren gletsjer aan de horizon, zitten wel vijf paren trotse Wilde Zwanen met hun jongen. Hun lange halzen en de kop met het donkere oog, met de diep geelzwarte snavel, steken boven alles uit. Zo houden zij zichzelf op afstand en hun grijsdonzen jongen dichtbij. Je wordt wakker met de bibberende hoge roep van een Regenwulp. Je ziet in het bekende het onbekende.

Seyðisfjörður

Nooit is er meer rust als tijdens het wachten in de haven, te wachten in de haven op vertrek. Te wachten en te weten dat je gaat maar nu nog niet. Een belofte van het land dat je verlaat en voor de zee die komt, het land dat wacht, de overkant. Ook het schip wacht, geduldig grommend, het ligt langzaam aan de kade. De meeuwen kakelen op deze loods. Een stormvogel scheert wit door grijs, de lucht is klaar, het water vlak. In een hoek van de haven zwemmen Eiders; je ziet het kuiken duiken en als een dobber boven komen. Je hoort zowaar nog een verre Regenwulp. Het schip vaart uit in de mist. Verhalen worden verteld in alle talen. Een vage zon breekt glinsterend uit over het grote water. Een laatste snelle Papegaaiduiker vliegt bij je vandaan. Noordse Stormvogels

De Alk, de Drieteenmeeuw en de Papegaalduiker, gebroederlijk op de harde rand van de richel.
Foto: Henk Strietman.

begeleiden het schip aan de windzijde, over de hoge golven, vlak boven de koppen van schuim. Ze scheren en zeilen als een schaduw mee over het water van de zee.

Norröna (de boot)

In de vroege ochtend van Tórshavn is er uitzicht op masten en touwen van oude en nieuwe boten en op een enkele rondzoekende Bonte Kraai. Een Noordse Stern biedt zijn visje aan, kleurige Steenlopers landen op de schepen. Met weinig licht is er licht op deze nieuwe dag. Opnieuw verlaten we de haven, opnieuw zien we in alle kleuren het licht van de zon. Een dag op een schip, een dag op zee, is onmiskenbaar traag en langzaam leven. Het zijn uren van kijken naar steeds hetzelfde dat steeds anders is. Niet ver van de eilanden

zweemmen drie onopvallende Bruinvissen, telkens even met hun rug boven het water. Inspannend ver weg is daar de donkere vlek van een onbekend dier. In de ruimte van de oceaan zie je de hoge spuit, daarna de kromme kleine rugvin van een Vinvis. En nog eens en nog eens, drie bij elkaar. Vlak naast de boot komen er twee even boven, groots, voordat ze weer onderduiken. In de middag als het stil is, is de zon een sneeuwwit licht. Een Grote Jager belaagt een Jan-van-gent. Andere Jan-vangenten, helder wit met zwarte vleugelpunten, maken snelheid, meester van de zee, alsof ze geen land nodig hebben. Shetland is in zicht.

Eshaness (Shetlands, Schotland)

Er is vrede over deze velden. Oude muren gestapeld van oude stenen met korstmoss,

De weg onderbreekt de velden met stenen en met ongedurig zwartrode, lichtgrijswitte Noordse Sterns.
Foto: Henk Strietman.

verdelen de weide, laten de schapen in het land. Een gloed van heide ligt over de heuvels. De ronde vogel op het water is een zeehond. Een zilveren meeuw hangt op de wind. De zee zonder begin zonder einde komt aan land bij de vuurtoren van licht. Het land dat in alle tijden en seizoenen telkens opnieuw ontstaat. De twee Roodkeelduikers die overvliegen, roepen de regen af met hun naam, 'raingoose' heten ze hier. Bonte Kraaien en Raven lopen achterdochtig over de rotsen tussen het wier. Aan de voet van de grot in de klif zitten twee Zwarte Zeekoeten met hun witte vleugels, hun rode poten en de rode binnenkant van de bek. Boven op de hoge klif scharrelt als een muis het Winterkoninkje. Konijnen rennen schuw naar beneden. Steenlopers en strandlopers wisselen elkaar af. Jan-van-genten volgen de kust heen en weer. Twee Blauwe Reigers vliegen van de rotswand onder het gras aan deze baai. Boven een ver heideveld buitelen twee Kieviten. Er roept een waakzame Wulp, een Goudplevier. Een Watersnip verbergt zich. Je hebt het land lief, de zee zingt.

Muckle Flugga

Over het land en over het water, overal ligt een vaal licht. De velden en heuvels kleuren vaag paars en zacht groen, met witte sneeuwvlokken van wollegras. Veldleeuweriken stijgen op uit het veen tussen de pollen van heide. Roodkeelduikers roepen elkaar van ver, draaien in de vlucht hun lange halzen, keren op weg naar de zee. Op Hermaness

Hill zijn de Grote Jagers en hun jongen. Een korte waarschuwingsroep, dan richten ze geluidloos en uit onverwachte hoek hun ogen en hun snavel op jou. De duizenden spikkels op de 'skerries' en 'stacks' daar in zee zijn allemaal Jan-van-genten. Hun geluid, hun vogellawaai, vult de ruimte om je heen. Ze vormen de kustlijn tot aan de vuurtoren van de kalme zee. Hier woonde eens de enkele albatros van de andere kant van de wereld. Papegaaiduikers staan in de rij op de rand van de rots en waggelen argwanend hun grassige nestholen in. Het spoor over de heuvel is een weg door het veen, zacht mos, zacht water. Op een hek in de zon zitten twee, altijd twee, Bonte Kraaien. Je neemt van die dode vogel het kale kopje met de roodzwart gekleurde snavel mee.

Saint Ninian's Isle

De morgen komt in grijs en zachte kleuren. De schapen op de weide staan niet stil. In het zuiden ligt het eiland dat geen eiland is, daar fonkelt het zand in de kleur van de duinen in de zon. Van weerskanten komt de vloed van de zee in blauwe en zilveren golven, rollen de golven dichtbij in turkoois aan. De eenzame rotsen, de branding, het wilde witte bruisen van opkomend en afgaand water, het is zoals het is. Noordse Stormvogels, Zwarte Zeekoeten en Kuifaalscholwers hebben hier op de helling hun kale nest. Rotsduiven vliegen schuw weg nog voordat je ze ziet. Konijnen rennen voor je voeten naar beneden. Grote Jagers cirkelen om beurten om je heen. Kleurige

Noordse Stormvogels begeleiden het schip aan de windzijde, scheren en zeilen als een schaduw mee.
Foto: Henk Strietman.

Hier zijn de Grote Jagers en hun jongen, een korte waarschuwingsroep, dan richten zij hun snavel op je.

Foto: Henk Strietman.

stenen spoelen aan in het zand, vloeien terug, worden weer meegenomen. Beneden bij de ruïne, op weg naar de vuurtoren op de punt in het zuiden, is daar de vlugge Tjiftjaf, de Huismus en het meest van alle de Tapuit, altijd omlaag verdwijnend tussen de stenen. Walvissen worden hier alleen toevallig gezien, zegt de boer, nooit als je ze verwacht. Vier Roodkeelduikers in de lucht luiden de avond in.

Lunnaholm

Zij kondigden ook de ochtend weer aan. Gewekt met pruttelend zingende Spreeuwen en de onstuimige zang van het Winterkoninkje. Afscheid van het oude huis, de mensen die daar wonen. Langs de kustlijn lopen, over het schiereiland naar het noordwesten toe. Vier kleine Kneutjes daar al op een houten hek. Tapuiten in de weer op de stenen, een opgewekt Winterkoninkje daartussenin. Een Kuifaalscholver verslikt zich haast in een te grote vis. Je ogen verdwalen op zee, open voor het onverwachte. Dan verschijnt zomaar, in een mooie kalme boog, de geheimzinnige Dwergvinvis, de scherp afgetekende rugvin herhaalt zich, verdwijnt. Grote en kleine stenen kleuren aan het water bij de lijn van eb en vloed. In het koperglanzend wier vangt hij zijn visjes, de Otter; houdt

ze met zijn twee voorpoten vast, knauwt ze haastig op en duikt opnieuw, thuis in het water. Tot de zeehonden komen in dit opkomend tij, nieuwsgierig nabij, met misbaar verdwijnend. Alle vogels van de zee vliegen hier nog één keer rond, je ziet ze, je hoort ze. De Regenganzen-Roodkeelduikers zijn luidruchtig, dramatisch, ver weg, dichtbij. Over de kliffen, de rotsen op en af, over de stenen en het nat zachte veenmos, door de dalen. Tot bij de oude kerk met zijn graven, als de regen valt bij het huis. De regen valt over de oude haven van Lerwick, de grijze kade, de muren waarachter mensen wonen.

Holy Island (Schotland)

De 'Hjalmland' brengt je aan land in de haven, de stad Aberdeen. De heuvels zijn bedekt met diep roze wilgeroosjes; eigenwijze Roeken langs de wei. Wolken in de kleur van staal boven de korenvelden; in de verte de gloed van de 'Highlands'. Voorbij, voorbij, zingt de tijd. Het goud van het koren vloeit over in het goud van de duinen, het zand. De weg loopt tussen het water waar de meeuwen schreeuwen, wolken toe en wind. Het eiland heet heilig. Boerenzwaluwen scheren rondom het oude kasteel. Onderweg waaien de wilgen hun zaden uit. Lage bomen vertellen hun verhalen, staan krom in de wind aan zee. De 'King of Scandinavia' verlaat geruisloos de wijde haven van Newcastle, plaats van aankomst en vertrek in het licht. De kustlijn vervaagt tot vlakken en strepen. Wolken stapelen als ijsbergen aan de horizon. De laatste Noordse Stormvogels, de laatste Jan-van-genten, die meesters, heersers van de zee. De zon daalt rood, om in een ander land, vreemd, op te komen; de zee kleurt zwart in de nacht.

IJmuiden

Het eerste Visdiefje is daar en zowaar een Kuifaalscholver, net als de meeuwen in de haven waar de boot aanmeert, min of meer voorgoed. Reizen is thuishomen, anders dan toen je ging. Toen je ging naar de zee, het land, de vogels en de verte. Naar wind en horizon, verlangen en herinnering. Dat is alles.

■ H. Strietman, Steenen Camer 24, 3721 NC Bilthoven, e-mail: h.strietman@planet.nl.